

Feedback in portfoliogesprekken

Dieper denken

Leerlingen gaan beter reflecteren als hun docenten in het portfoliogesprek een coachende en ondersteunende rol aannemen en wanneer hun feedback consistent is.

door Marieke van der Schaaf

Leerlingen leren van reflectie, het bewust terug- en vooruitblikken op het eigen handelen en op de factoren die daaraan hebben bijgedragen. Dat is althans de algemene veronderstelling. In een portfolio verzamelt de leerling opdrachten, zelfevaluaties, feedback en reflecties over zijn eigen werk, handelen en ontwikkeling. Het voeren van portfoliogesprekken is een manier om reflectie te stimuleren.

Sinds 2005 werkt het 2 College Cobbenhage in Tilburg met het digitale portfolio Follow-me (APS) en voeren leerlingen en docenten portfoliogesprekken. Uit onderzoek naar deze gesprekken blijkt dat feedback de diepere reflectie van leerlingen stimuleert als docenten daarin een coachende rol aannemen. Dit gebeurt met name tijdens mondelinge feedback waarin docenten diepgaand

doorvragen of ondersteuning bieden. Die ondersteuning is bijvoorbeeld een vorm van *scaffolding*, een techniek waarbij de docent stukje bij beetje de verantwoordelijkheid bij de leerling legt.

Docenten blijken echter de neiging te hebben zeer sturend te zijn in portfoliogesprekken. Als zij feedback geven, initiëren zij vaak de onderwerpen en zijn zij degene die onderdelen van het gesprek afronden. Bovendien is lang niet alle feedback consistent; docenten geven feedback op verschillende punten en het is vaak onduidelijk volgens welke criteria dat gebeurt. Leerlingen op hun beurt hebben de neiging voornamelijk hun aanpak te beschrijven of toe te lichten, zonder uit te leggen waarom ze voor een bepaalde aanpak hebben gekozen. Ze staan er amper bij stil waarom hun aanpak op die bepaalde manier is verlopen en wat ze een volgende keer beter of anders zouden kunnen doen. Ze analyseren over het algemeen weinig.

Naarmate feedback van de docenten meer coachend en ondersteunend van aard is, gaan leerlingen complexere denkvaardigheden gebruiken. Zij gaan bijvoorbeeld een probleem beter of meer analyseren. Leraren die meer ondersteunende feedback geven en vragen stellen, ontkloken bij leerlingen meer uitingen van denkactiviteiten gericht op reflecteren.

TIPS

In de interactie tussen docent en leerling spelen communicatieve en non-verbale elementen mee in de manier waarop de leerling de feedback ervaart. Zo zal bij een positieve toon de leerling sneller geneigd zijn de feedback te accepteren en te gebruiken. Voor de docent is het belangrijk om tijdens het gesprek goed te observeren en te analyseren. Daarmee krijgt hij zicht op de vorderingen van de leerling en de kwaliteit van het portfolio.

Tijdens het gesprek komen onderwerpen aan de orde als: Wat heeft de leerling tot nu toe precies gedaan? Waar loopt hij tegenaan? Hoe gemotiveerd is hij om aan een portfolio te werken? Hoe duidelijk kent de leerling de bedoeling van het portfolio? Wat verwacht de leerling? Hoe schat hij zijn eigen prestatie in?

Wat, waarom, hoe

Reflectie gebeurt op drie 'niveaus', die op elkaar voortbouwen.

1) De leerling blikt kritisch terug op wat hij heeft gedaan.

Hij blikt terug op zijn handelen of ontwikkeling, interpreteert dit en trekt daaruit conclusies. De leerling vraagt zich echter niet af waarom hij op een bepaalde manier heeft gehandeld en waarom dit al dan niet een bepaald resultaat heeft opgeleverd. Noch vraagt de leerling zich af hoe hij een bepaalde vaardigheid of kennis heeft ontwikkeld.

2) Reflectie gericht op terugblikken op wat, waarom, hoe.

Dit niveau van reflectie bevat dezelfde bouwstenen als reflectieniveau 1 (de leerling blikt terug op wat hij heeft gedaan), maar hij analyseert nu ook waarom een bepaalde aanpak of een bepaalde manier van handelen werkt en hoe zijn gedrag of handelen tot stand kwam.

3) Reflectie gericht op terugblikken op wat, waarom, hoe

en vooruitblikken naar de toekomst. Dit niveau van reflectie bevat dezelfde bouwstenen als reflectieniveau 2, maar is nu ook gericht op het handelen en het verbeteren van de ontwikkeling in de toekomst.